

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
м. Київ, МАУП, 27 жовтня 2006 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Відповідальний редактор *В. М. Чирков*
(видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”)

Становлення і розвиток української державності: Матеріали Всеукр.
С76 наук.-практ. конф., Київ, МАУП, 27 жовт. 2006 р. — К.: ДП «Вид. дім
«Персонал», 2008. — 408 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-972-7

У пропонованому збірнику подано статті учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43

ISBN 978-966-608-972-7

© Міжрегіональна Академія управління
персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

Недзельський П. Д. <i>Військова реформа — політична авантюра влади?</i>	304	Дудник О. В. <i>Вільне козацтво в умовах Української революції (1917–1918 рр.)</i>	376
Патола В. <i>Ідеологічний фактор у контексті історичного розвитку української державності та сьогодення: проблема національного героя</i>	311	Панькин А. А. <i>Былины как реальное отражение качества державности средневековой Руси</i>	380
Наумов В. Л. <i>Система управління якістю в органах виконавчої влади України</i>	318	Мельниченко Д. В. <i>Нормативно-правова база місцевого самоврядування</i>	387
Козуля О. Я. <i>Питання двомовності у контексті становлення української державності</i>	321	Шевченко М. М. <i>Студентське самоврядування у структурі вищого навчального закладу</i>	392
Кривенко О., Лісничий М. <i>Трагедія Бабиного Яру</i>	349	Наумов В. Л. <i>К вопросу гарантий конституционных прав граждан в Украине</i>	399
Малишев О. В. <i>Створення “політичного мікропроцесора”</i>	356	Кичак А. В. <i>Окремі проблеми діяльності міського голови в умовах реформування місцевого самоврядування</i>	402
Кізлінський В. А. <i>Полково-сотенний устрій Першого Гетьманату як територіальна основа самоврядування</i>	363		
Сарган О. <i>Зовнішньополітична функція Верховної Ради України в умовах реформування державної влади</i>	373		

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ФУНКЦІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Становлення і розвиток української державності, с. 373–375

Питання організації державної влади є однією з актуальних проблем сучасної юридичної науки. Політико-правова думка постійно здійснює пошук шляхів оптимальної моделі організації державної влади. До цього її спонукає необхідність розбудови нової демократичної соціальної правової держави на підставі найбільш надійних, чітких і повних уявлень про сутність, зміст та призначення державної влади.

Сьогодні, коли державно-правова реформа зачіпає велику низку сфер суспільного життя, одне із пріоритетних місць має належати формуванню ефективного, дійового парламенту. Головні зусилля у цьому плані повинні спрямовуватися на досягнення рівноваги у відносинах між гілками влади.

Однією з найголовніших передумов становлення України як демократичної та правової держави є наявність такої системи організації державної влади, яка базується на активній ролі парламенту в її здійсненні. Вплив парламенту на суспільно-політичні відносини у будь-якій державі може зумовлюватися низкою факторів: формою правління; ефективністю законодавчого процесу, системи стримувань і противаг та внутрішньої організації парламенту;

якістю рішень, що приймаються загальнонаціональним представницьким органом.

Конституційна реформа, перший етап якої завершився 8 грудня 2004 р. ухваленням Закону України “Про внесення змін до Конституції України”, може істотно вплинути на систему взаємовідносин та взаємодії гілок державної влади, однак навряд чи можна однозначно стверджувати, що такий вплив буде виключно позитивним.

Запроваджені зазначеним Законом зміни передбачають перерозподіл та уточнення компетенції державних органів, удосконалення механізмів і процедур, пов’язаних з реалізацією їх державно-владних повноважень. По-новому вирішується питання щодо дострокового припинення повноважень народних депутатів, розпуску парламенту, створення коаліції депутатських фракцій, порядку формування уряду, призначення керівників центральних органів виконавчої влади та інші важливі питання. У зазначеному Законі уточнено перелік суб’єктів законодавчої ініціативи, за комітетами парламенту визнано право здійснювати контрольні функції, подовжено термін повноважень українського парламенту з чотирьох до п’яти років, запроваджено інший по-

рядок визначення дати проведення парламентських і президентських виборів, передбачено новий механізм виконання повноважень глави держави у разі їх дострокового припинення, поновлено право органів прокуратури здійснювати нагляд за дотриманням прав і свобод людини й громадянина.

Водночас зазначимо, що в умовах реформування державної влади в Україні в реалізації зовнішньополітичної функції держави беруть участь усі гілки державної влади, але кожна з них у специфічних формах. Діяльність Верховної Ради України у зовнішньополітичній сфері істотно збагачує зміст українського парламентаризму. Аналізуючи теоретичні розробки щодо функцій Верховної Ради України, можна побачити, що жоден з авторів не виокремлює і не аналізує сутність та механізм здійснення зовнішньополітичної функції, не акцентує уваги на важливості здійснення співпраці між парламентами країн. Так, наприклад, Ю. М. Тодика та В. С. Журавський у своєму дослідженні щодо функцій парламенту України визначають: «Головними функціями Верховної Ради є: представницька, законодавча, установча, функція парламентського контролю. До парламентських функцій належать також бюджетно-фінансова, функція міжпарламентських зв'язків та ін. Верховна Рада, як правило, здійснює ці функції, але вони не вважаються головними серед її основних функцій».

Тут ми не погоджуємося з думкою вчених щодо того, що зовнішньополітична функція парламенту, зокрема здійснення ним міжпарламентських зв'язків, не є основною функцією Верховної Ради України, адже вивчення зовнішньополітичної функції Верховної Ради України та дослідження механізму її здійснення по-

винно стати одним з пріоритетних напрямів дослідження сучасної науки конституційного права. Саме здійснення парламентом зовнішньополітичної функції сприяє активному розвитку міжпарламентських зв'язків, важливість яких має посилюватися триваючою в Україні конституційною реформою, значно підвищити роль парламенту як представницького органу влади в сучасній демократичній Українській державі, адже парламент може справляти суттєвий вплив на ведення міжнародних справ країною. Основою розбудови відносин з іншими країнами та міжнародними організаціями є співробітництво Верховної Ради України з парламентами інших країн — міжпарламентські зв'язки.

Таке співробітництво дає змогу обмінюватися парламентськими делегаціями, досвідом роботи і відповідною інформацією, підвищувати фахову підготовку народних депутатів України. Найактивніше воно розвивається з парламентами сусідніх країн — Російської Федерації, Білорусі і Молдови, Польщі, Словаччини та Угорщини. Встановлено також зв'язок з парламентами США, Великобританії, Німеччини, Франції та інших країн. У рамках цього співробітництва створені так звані парламентські групи дружби. У Верховній Раді тринадцятого скликання було майже 60 таких груп. Вони сприяють налагодженню і підтриманню міжпарламентських контактів.

Нині є всі підстави стверджувати, що загалом міжнародна діяльність Верховної Ради впродовж останніх років значною мірою вплинула на визнання України як рівноправного члена світового співтовариства. На думку автора, значну роль у забезпеченні зовнішньополітичних інтересів України відіграють народні депутати.

Кожен народний депутат працює у Верховній Раді України немов би у кількох вимірах: він одночасно член відповідного Комітету парламенту (це, так би мовити, галузевий або фаховий вимір), як правило, входить до депутатської фракції або групи (політичний вимір), велику увагу приділяють також депутати і роботі у виборчих округах (зрозуміло, це стосується передусім мажоритарників, але і обрані за партійними списками депутати закріплюються рішенням фракції за областями і працюють на місцях) — цей напрям роботи можна вважати територіальним виміром.

Однак є ще одна важлива складова депутатської діяльності — зовнішньополітична активність членів парламенту. Вона зазвичай передусім виявляється в ухваленні Верховною Радою засад зовнішньої політики України (це визначено п. 5 ст. 85 Конституції), ратифікації та денонсації міжнародних договорів України

(п. 32 ст. Конституції), а також розробленні та затвердженні відповідних законів і постанов, які визначають державну політику у відносинах із зарубіжними країнами.

Отже, сьогодні, в період реформування державної влади, міжнародна діяльність Верховної Ради України є достатньо ефективною, сприяє захисту прав та інтересів українських громадян і держави в цілому, поширенню в Європі та у світі образу України як надійного і передбачуваного партнера, зміцненню міжнародної безпеки, вирішенню глобальних проблем людства. Здійснення зовнішньополітичної функції парламентом України — це важлива складова подальшого міжнародного співробітництва, задля досягнення якого Верховна Рада України застосовує широкий арсенал засобів, розширює перспективи українського парламентаризму у контексті сучасного парламентаризму в цілому.